

Jordvernvalg 2025 - Hva sier partiene?

Hvem vil ta vare på matjorda? Bevaring av vår knappe ressurs av matjord er avgjørende for selvforsyning og beredskap. Vi har gått igjennom partiprogrammene for stortingsperioden 2025-29 for å se hva de vil gjøre for å ta vare på matjorda og vår matproduksjon.

Parti	Stanse nedbygging	Øke selvforsyning	Planvask, styrka tilsyn	Hva skriver partiet at de vil gjøre med matjord og landbruk i partiprogrammet? (utdrag)
	Ja	Ja, til 50 % i 2030 og 60 % på sikt	Ja	• Det må være nulltoleranse for nedbygging av matjord. Jordbruksarealet i Norge skal utnyttes optimalt til planteproduksjon. Vi skal styrke jordvernet, nedbygging av jordbruksareal skal reduseres til et minimum, og arealer som er gått ut av drift skal reetableres. • Stimulere til optimal bruk av jorda, rett plantevalg, og kompensere for driftsulemper. Areal- og kulturlandskapstilskuddet skal rigges etter ideen bak det "teigbaserte" tilskuddet. • At vår sjølforsyningsgrad, korrigert for importerte kraftfôrråvarer, skal økes til 50 prosent i 2030, og til 60 prosent i 2035. Det viktigste elementet vil være å øke planteproduksjonen i Norge, direkte til menneskemat, men også utnytte drøvtyggernes (storfe, rein, sau og geit) unike evne til å omgjøre gras til melk og kjøtt.
	Ja	Ja, minst 50 %	Ja	• Stanse nedbygging av matjord. Vi mener at utbygging bare kan skje dersom det sikrer vesentlige samfunnsverdier og det samla miljøregnskapet er positivt. • Føre en jordbrukspolitikk på naturens og bondens premisser, der jorda tas tilbake i bruk. Vi vil stanse avviklinga av gårdsbruk og øke selvforsyningen til minst 50 %, korrigert for fôrimport. Vi vil øke tilskuddene til arealbruk og bærekraftig forvaltning, ikke produksjonsvolum. Vi vil styrke økonomien i å utnytte spredte ressurser og beiteressurser. Vi vil sikre et nytt tallgrunnlag for jordbruksoppgjørene med ærlige tall for drift og investering. Målet vårt er flere bønder. • Stimulere kommunene til å oppheve eller revidere planer (planvask) som ikke tilfredsstiller dagens krav.
 Arbeiderpartiet	Vil ha sterkt jordvern	Ja, til 50 %	Ja	• Ta ressurser over hele landet i bruk til norsk matproduksjon, også i fjellområdene • Fornye og forsterke kanaliseringspolitikken, blant annet ved å stimulere til mer bruk av beiteområder og utmark • Vi skal nå målet om 50 % selvforsyning innen 2030. Det er behov for å sikre grunnlaget for fremtidig matproduksjon gjennom et sterkt jordvern og konsesjonslovgivning som sikrer produksjonsgrunnlaget for fremtiden.
	Redusere tapet	Ja, ikke spesifisert	Ja	• Styrke jordvernet, forbedre jordhelsen og redusere tapet av dyrket jord. • Landbrukets hovedoppgave er å produsere trygg og sunn mat. Maten skal produseres med lavest mulig miljøbelastning, med god dyrevelferd og på en måte som ivaretar kulturlandskapet. • Landbruket skal være et viktig bidrag til Norges beredskap og sikkerhet gjennom størst mulig selvforsyningsgrad, og nærvær i hele landet.

 Senterpartiet	Ja	Ja, til minst 60%	Ja	• Redusere den årlige omdisponeringa av matjord til utbyggingsformål til maks 2000 mål årlig innen 2030. Den årlige tilbakeføringa av arealer til LNF-R skal hvert år være større enn årlig omdisponering til utbyggingsformål. • Styrke og beskytte norsk matproduksjon og foredling i hele landet basert på vårt ressursgrunnlag for å sikre vår kapasitet til å produsere og beredskapslagre mat, og sørge for 50% selvforsyningsgrad. • Sikre at jordvern blir overordnet i all framtidig arealforvaltning og i dialog med kommunene tilbakeføre minst halvparten av samlet areal dyrka mark som er avsatt til utbyggingsformål i kommunale planer, og som ennå ikke er bygd ned til landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsområder (LNF-R). • Endre dagens nasjonale retningslinjer for samordning av arealbruk og mobilitet, slik at jordvern gis høyeste prioritet ved utbygging i pressområdene. Jordlovens bestemmelser må gis forrang foran disse retningslinjene. Disse endrede retningslinjene må også legges til grunn for byveksttaltalene.
mdg	Ja	Ja, til 60 %	Ja	• Gi matjorden langt strengere nasjonalt vern ved at dispensasjoner fra jordvern kun kan gis av nasjonal planmyndighet, og ved at måltallet for nedbygging blir rettslig bindende for arealpolitikken. • Utrede og innføre en naturavgift ved nedbygging av natur og matjord. Avgiften skal ikke gjelde i kommuner som allerede krever økologisk kompensasjon ved nedbygging. • At bo- og driveplikten må skjerpes inn, slik at landbruksareal over hele landet er i bruk og at landbruket bidrar til bærekraftige lokalsamfunn. • Oppnå mål om 60 prosent selvforsyning innen 2030 ved å prioritere dyrking av grønnsaker, korn, belgvekster, sopp, frukt og bær, og oppmuntre til et mer plantebasert kosthold. • Fremskynde kartleggingen av jordkvaliteter som gir kunnskap om dyrkingspotensial for ulike avlinger. • Styrke statsforvalterens myndighet og kapasitet til å følge opp jordvern. • Pålegge kommunene å gjennomføre "planvask" ved rullering av kommuneplanens arealdel, hvor naturområder som er regulert for nedbygging vurderes tilbakeført til LNF.
krf	Ja, svært høy terskel for nedbygging	Ja, til 50 %	Ja	• KrF vil legge til rette for et aktivt, bærekraftig og fremtidsrettet landbruk som forvalter ressurser til matproduksjon i hele landet. Det må være plass til små, mellomstore og større bruk. • Styrke matvareberedskapen og øke selvforsyningsgraden til 50 prosent innen 2030, korrigert for importert forråvare • At årlig omdisponering av dyrket jord skal ned til 2000 dekar årlig. • At det juridiske vernet av matjord må styrkes, med en svært høy terskel for nedbygging av all matjord, både dyrket og dyrkbar. • At kompenserende tiltak alltid gjennomføres når matjord planlegges nedbygd.
 HØYRE	Nei	-	Bedre oversikt	• Ha matsikkerhet og verdiskaping som overordnede mål for norsk landbrukspolitikk. • Legge til grunn at bonden først og fremst skal være selvstendig næringsdrivende, og gjøre landbruket mindre avhengig av offentlige overføringer ved å legge til rette for flere inntektsmuligheter og økt lønnsomhet. • Støtte kommunene i å oppdatere egne arealplaner og lage arealregnskap, både for å få oversikt selv og for å bidra til bedre nasjonal oversikt over arealbruksendringer.
	Nei	Ja, ikke spesifisert	Nei	• Formålet med landbrukspolitikken skal være en kostnadseffektiv matproduksjon som samtidig ivaretar beredskapshensyn. Styrke matvareberedskapen i Norge.